

מסורת הש"ס

(א) לקמן נא: עדוּת פ"ד מ"ט, (ב) לקמן קט"ו, (ג) לקמן נל, (ד) נדרים ע"ד, (ה) ג"ח לישנא אחרנית, (ו) לקמן קט"א, (ז) וְלִקְמָן (ח) וְלִקְמָן נד, (קדושין ד"ד, (י) וְלִקְמָן חכמים דחי לגמרי כ"ג"ז

הגהות הב"ח

(א) תוב' ד"ה אחרות וכו' דמטעם אחרות אשה יוצאה ואח': (ב) ר"ה כ"ט וכו' משמע דלכ"ט במאמר לחדו יוצאת שניה: (ג) ר"ה לא תינח וכו' מימ' אמרינן דעיל דפוטר גבי אשת אחיו שלא היה בעולמו ולקמן גבי אחרת אשה: (ד) ר"ה אלף וכו' דהימירא דריא דחייא גמורא:

תוספות ישנים

והאמר ר"ש וכו' ואח' אמרין אמרינן במתני' חולצות ואח' דעלמא דא"ת דעלמא משום דאסור מנא פקעה קאת ויקר, ונראה לר"ם דפרץ מואסור מנא גופא אמאי חולצת דמנא נפקח היה לנו לומר דלא חללה דאי אסור מנא שמו' לה ערוה א"כ פטורה היא גם מחללה ואי לא משו' לה כערוה א"כ יס' ביה ויקר כמו שתי אחרות דעלמא דאינן חולצות, והא דקא' פריך אחרות מאי חילת' למימר אין זה ממה נפקח דהא אי אסור מנא ערוה היא א"כ מותר באחרות דאינא אחרות וזקוקתו, אבל מימ' פריך שפיר דכיון דלא מחזיקין אסור מנא לערוה ולא אמרי' אלף משום מנא משום אסור מנא חלצת אחרות א"כ אחרות הוי אחרות וזקוק: והא גבי ערוה לא גורנין, פ"י דלמרינן אסור זה ומותר באחרות ואמאי לא אמרינן דחללה גזרה משום אחרות דשנא' לימורו העולם דכי הוי דפטורה אידי' מפטר אחרות וזה אינו דהא מותר ביה, א"כ לא היה לנו להסיר אחרות היכא דאמאי נמי אסור ערוה גזרה משום שתי אחרות שאין בהם ערוה ומשני ערוה גמור גמרי אינשי: שנים מהם גשואים שתי אחרות ואי מפנה האי דלא נקט הכא ואי' שני נכרות כמו דמנא דבסמך, נראה משום דבעי ליימורו זו היא שמאמרי לאו על אשמו ועל אשת אחיו לכן מוקים לה דהוי מופנה דהשאה הוי בלא אשה כלל: אשמו עמו משום דקסבר כ"ט מאמר קויה ומשמע

בוסף רש"י

אשמו עמו, דקויה במאמר וכו' נפלה אחרות ולא רמיא קמיה דאחרות אשה היא ולא מיתסרא קמיינא עליה משום אחרות וזקוקה (קמון נא), והלויז. כמו (יחזקאל יז) הארץ הלוו הגשמה (קמון שט),

ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

והאמר ר' שמעון שפי אחיות לא חוללות ולא מסייבנמו, והכא אמאי צעי חליצה הא כיון דמדאורייתא חויא ליבומי וזקוקה היא והוו להו כשאר ב' אחיות שנעשו כרות זו לזו ור"ט פוטר אחות וזקוקה מחליצה: **גזירה משום איסור מנא דעלמא**, אי פטרת להו לגמרי מאן דחוי סבר טעמא לאו משום אחרות

וזקוקה אלף משום דאיסור מנא היא כערוה ופטורה מחליצה ואחי למיפטר איסור מנא דעלמא דללו אחיות מחליצה: **תינח אידי**, איסור מנא: **אחרות**, אמאי חללה תיפטר משום אחרות וזקוקה דהכא מאי אמרת: **משום תנא דידה**, משום מול דידה דאיסור מנא, האי תנא ימור לשון הא: **והא גבי ערוה לא גורנין**, דאם היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור זה ומותר באחרות הערוה יוצאה בלא חליצה ולא אמרינן מחלוצ ערוה גזירה משום אחרות שאין ערוה וראויה ליבום והא נמי לרבי שמעון ערוה היא משנעשו כרות ואמאי מצרכת לה חליצה משום גזרת אחרות: **דמגמר גמירי לה אינשי**, והכל יודעין שאין לריכה חליצה ואחרות לאו אחרות וזקוקה היא ולא אחי למשירי אחרות בלא חליצה אבל ערוה דנעשו כרות דר"ט לא כ"ע גמירי הלכתא דאיסור שתינן שוות ואי מפקת לה בלא חליצה אחי נמי למיפק אחרות שהיא איסור מנא בלא חליצה ונפקא

מינה חורבה לאיסור מנא בעלמא: (ז) **גמגר גמירי אינשי**, וידעי דלא רמיא קמיה ואחרות לאו אחרות וזקוקה היא ולא אחי למשירי אחרות וזקוקה דעלמא: **במתב' אשמו עמו**, דמאמר כנוסוק דמיא וכי נפלה אחרות לא מיתסרא הך עליה משום אחרות וזקוקה: **והלזו תנא**, אף מן החליצה משום אחרות אשה: **גב' הך דרבי יהושע**, בפרק ב"ט^ט דקאמר נמי אי לו על אשמו אי לו על אשת אחיו ופליגי עלה רבן גמליאל ורבי אלעזר: **לא סימא מאמר לב"ט קונה קנין גמור**, ומתוי כאשמו ואי צעי לאפוקי מסיגי לה בגיטא: **אלא מאמר לב"ט אין קונה אלף נדחות בצרה**, כלומר נדחות אחרות שלא תאסרנה לזו משום אחרות וזקוקה: **יקיימו**, אס קדמו וכנסו ברט' פירקין [כ"ו]: **לכשתיהל לא**, מייבמו משום אחרות וזקוקתו: ואי

מנאות יבמין ור"ג שרי לבטל מנאות יבמין אע"ג דהכא כנוסה אלזו מעיקרא מ"מ פריך אהא דר"מ חייט לספיאק ור"ג אפילו לודאי לא חייט: **א' ברבי אדעור**, דאמר מלמדין הקטנה שממאן ומותר בגדולה לייבם ואח' ואמאי שרי והא בשעת נפילה נראית כאחרות אשה כדאמרינן לעיל בפ"ק (דף יב:) גבי כרת בתו הממחמת דבשעת נפילה נראית ככרתו ואי' ללא דמי דהתם כשהצטל מת אין דומה כ"כ עוקרת נישואין קמאי כי הכא שהצטל קיים א: **א' תיבא מאמר לב"ט קונה קנין גמור בו**, אע"ג דאין קונה קנין גמור מ"מ אמרי' לעיל (י) ולקמן (דף ג:) גבי אחרות אשה דפוטרת כרתה לב"ט ע"י מאמר חימה מאי קאמר ר"ט לעיל בפ"ב (דף יט:) אס מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל כי הוי נמי מאמר אשת שניהם בועל דהא אפילו לב"ט דמאמר קויה אינו קונה לגמרי אלף קונה ומשייר וכו"מ דלר"ט אי קני קני לגמרי טפי מלב"ט א"כ מנא ליה לרי' אלעזר דלא קני לגמרי לב"ט כמו לר"ט: **א'א' דרחות בצרה בבבד**, פ"י בקונטרס כרה דכולהו שמעתינן אחרות שנופלת עמה וקשה לרב אשי דאמר דוחה ומשייר היא ונרתה צעיא חליצה הא קמני במתני' תנא משום אחרות אשה משמע דיוצאה בלא חליצה ועוד אי צעיא חליצה היאך מקיים את זו וי"ל דסבר רב אשי דמהני מאמר להסיר הזיקה ודחי לנרה לענין שלא תאסור את זו משום אחרות וזקוקתו ואחר שיצטול בעלת המאמר קאמר דתנא אחרות משום אחרות אשה ואח' והכי מייתי לה קיעתא ממתימין יקיימו אין לכתחלה לא הא מהני מאמר לרב אשי לכל הפחות דדחי לנרה ושריא בעלת מאמר לכתחלה וי"ל דהכי מייתי דאי ס"ד בדמאמר דהיתירא (י) דוחה דחייא גמורה לפטור כרתה בלא חליצה א"כ מאמר דאיסור דחי נמי לנרה לענין שלא תאסור את זו משום אחרות ודחי כו' ופריך ואלא הא קמני בש"א אשמו עמו כו' משמע דדוחה דחייא גמורה אלף יבמה דחויא לכולהו כו' פ"י דמאמר דהיתירא דחי דחייא גמורה יבמה דלא חויא לכולהו דהיינו מאמר דאיסור לא דחי למקנתה ולא דחי ההוא מאמר וכו"מ דלר"ט לפי' הקונטרס אבל קשה דלרה דבכל דוכתי היינו שנופלת עמה מצית אחד ועוד שגמיה הספדים אלף יבמה דחויא לכולהו כו' שלא היה כתוב בספדים אלף ועוד דלמה שינה הלשון יבמה דחויא כו' ולא נקט לישנא דנקט מעיקרא מאמר דהיתירא קני דאיסורא לא קני וגראה לר"י דלרה היינו שעמה בצית אחד וה"פ לא תימא מאמר לב"ט כו' אלף נדחות בצרה לבבד שאס נתן מאמר לא' מב' יבמות שנפלו מצית אחד אע"ג דבעלת מאמר לא סגי לה בגט כרתה מיהו פטורה לגמרי בלא חליצה דכיון שהתחיל הקנין לעשות בזו אע"פ שלא נגמר קרינן ביה צית אחד הוא בזוגה ואינו בזוגה ב' בתים וטעמא דב"ט דקסרי דאהני לפטור כרתה בלא חליצה אלף דוחה הנרה ממנו שאסור לייבמה ומשייר קאת ויקר לאוסרה לשוק עד שתחלוצ ואע"ג דלענין אחרות י דחי מאמר לגמרי לפטורה לשוק כדקמני מתני' והלזו תנא משום אחרות אשה התם אחרות נפלה אחר המאמר כמו שפירשתי בסמוך וקאמר אף אן נמי תנינא שכשקדמה זיקה למאמר שאין המאמר מפקיע לגמרי דאי מפקיע לגמרי זה יעשה מאמר וידעה כו' ופריך אלף הך דקמני בש"א אשמו עמו כו' אלמא ע"י המאמר מידחי אחרות לגמרי ה"ג תדחה כרתה לגמרי ומשני יבמה דחויא לכולהו ול"ג אלף וה"פ יבמה דחויא לכולהו מיילי דיבום כגון ב' יבמות שנפלו מצית אחד שכל אחת ראויה לחלוצ ולייבם בשעת נפילה וכן הא דבש"א יקיימו דבשעת נפילה חויא כל אחת לכל מיילי דיבום מן התורה דהא חויא אף ליבום מן התורה חויא נמי למקנתו פ"י למקנת מיילי דיבמה דהיינו חליצה דכיון דבהך זיקה איחויא ליבום לא מפיק מאמר לההיא זיקה לגמרי ובעי חליצה אבל יבמה דלא איחויא לכולהו מיילי דיבום כגון ההיא דבש"א אשמו עמו שלא נראית ליבום בשעת נפילה שכבר עשה המאמר באחרות לא חויא למקנתו פ"י חליצה ואידחיא ע"י מאמר חכרתה לגמרי והשתא לא מצי לשנויי כדשני לעיל מאמר דהיתירא דחי כו' שאפי' במאמר דהיתירא קאמר דלא מפקע הזיקה לגמרי להתיר כרה לשוק (ה) הקשה ה"ר יעקב דאורליינש' מנא לן דטעמא דב"ט משום דמאמר קויה דלמא קסברי אין זיקה ומותר לבטל מנאות יבמין ונקט מאמר משום ב"ה וי"ל דלא מסתבר שיהא שום תנא מיקל לבטל כדאיא מנאות יבמין ועוד דהא אמר לעיל בש"א יקיימו לכתחלה לא ועוד הקשה דלמא טעמא דב"ט משום וזיקה ככנוסה וי"ל דלא מסתבר ליה למימר דלא נקט מאמר אלף משום ב"ה כיון שיכול לומר דלכ"ט נמי אינטריך: יעשה

ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

כט.

אחרותה משום **אתא דידה**, דאי נפקא בלא חליצה משום דנעשו כרות זו לזו אחי לאפוקי מהאי טעמא נמי ההיא דאיסור מנא ואחי למשירי נמי איסור מנא דעלמא ופרכינן והא גבי ערוה לא גזרו שמחלץ אלף יוצאה בלא חליצה ולא חיישין שמא יסבירו דמטעם (א) אחרותה יוצאה ואחי לאפוקי איך

בלא חליצה: **ב"ש אומרים** אשתו עמו בו', בגמ' גבי השתא ארוסה דעלמא כו' עשה זה מאמר מיצעיא פירש בקונטרס דמאמר יבמין מדרבנן אפילו לבית שמאי דמדאורייתא יבמה יבא עליה כתיב ואין נראה לרבינ'ס דאי"כ אמאי תנא הלזו משום אחרות אשה במאמר זה ומיניו י"ל דתנא משום אחרות אשה היינו אחר שיצטול בעלת המאמר אבל קשה דלעיל פ"ב (דף יח:) וס' דקאמר הא דקמני מאמר לאפוקי מב"ט משמע דלכ"ט (י) יוצאה שניה משום כרת אשת אחי שלא היה צעולמו וכן נמי קאמרינן לקמן בפירקין (דף ג:) גבי אחרות אשה אלמא מאמר קני דאורייתא לב"ט וכולה סוגיא דגמרא מוכח הכי והא דקאמר השתא ארוסה דעלמא כו' עבד זה מאמר מיצעיא אע"ג דמאמר נמי מדאורייתא מ"מ קאמר מאמר מיצעיא משום דהא דמאמר קני מדאורייתא היינו משום דגמרינן מקידושין דעלמא הלכך לא עדיף מקידושין ודיו לבא מן הדין להיות

כנדון: **א'אי' דו על אשתו בו'**, אר"י דבכל הני דפ' חרש (לקמן קיב: דתנן מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה לא קמני אי לו כי הכא משום דחוי לו משמע לשון נער כלומר רחוי לו להצטער שהספיד אשמו בלא פשיעמו והכא והא דאיימי בגמ' פלוגתא דר"א ור' יהושע דקטנה וגדולה לא פשע להכי קמני אי לו אבל התם פשע שהכניס עצמו בספק חרשות שלא היה לו לישא חרשת וכן ההיא דהחולץ (לקמן דף מה:) וס' דשומרת יבם שקידש אחיו את אחרותה כו' להכי נמי קאמר בגמרא למעוטי דר' יהושע דשייך התם לשון איז לו כי הכא ולא קאמר למעוטי כל הני: **א' בר"ג**, דאמר תמתין עד שתגדיל ויצטול ותלא הלזו משום אחרות אשה אע"ג דקדושי קטנה דרבנן מ"מ הקילו זה מצבעלת מאמר משום דכנוסה היא אלף קודם זמן גדולה והא דפריך מינה לעיל ברט' פ"ב (דף יח:) אהא דר"מ אוסר לבטל מאמר לא צעיא חליצה ור"ג אפילו לודאי לא חייט: **א' ברבי אדעור**, דאמר מלמדין הקטנה שממאן ומותר בגדולה לייבם ואח' ואמאי שרי והא בשעת נפילה נראית כאחרות אשה כדאמרינן לעיל בפ"ק (דף יב:) גבי כרת בתו הממחמת דבשעת נפילה נראית ככרתו ואי' ללא דמי דהתם כשהצטל מת אין דומה כ"כ עוקרת נישואין קמאי כי הכא שהצטל קיים א: **א' תיבא מאמר לב"ט קונה קנין גמור בו**, אע"ג דאין קונה קנין גמור מ"מ אמרי' לעיל (י) ולקמן (דף ג:) גבי אחרות אשה דפוטרת כרתה לב"ט ע"י מאמר חימה מאי קאמר ר"ט לעיל בפ"ב (דף יט:) אס מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל כי הוי נמי מאמר אשת שניהם בועל דהא אפילו לב"ט דמאמר קויה אינו קונה לגמרי אלף קונה ומשייר וכו"מ דלר"ט אי קני קני לגמרי טפי מלב"ט א"כ מנא ליה לרי' אלעזר דלא קני לגמרי לב"ט כמו לר"ט: **א'א' דרחות בצרה בבבד**, פ"י בקונטרס כרה דכולהו שמעתינן אחרות שנופלת עמה וקשה לרב אשי דאמר דוחה ומשייר היא ונרתה צעיא חליצה הא קמני במתני' תנא משום אחרות אשה משמע דיוצאה בלא חליצה ועוד אי צעיא חליצה היאך מקיים את זו וי"ל דסבר רב אשי דמהני מאמר להסיר הזיקה ודחי לנרה לענין שלא תאסור את זו משום אחרות וזקוקתו ואחר שיצטול בעלת המאמר קאמר דתנא אחרות משום אחרות אשה ואח' והכי מייתי לה קיעתא ממתימין יקיימו אין לכתחלה לא הא מהני מאמר לרב אשי לכל הפחות דדחי לנרה ושריא בעלת מאמר לכתחלה וי"ל דהכי מייתי דאי ס"ד בדמאמר דהיתירא (י) דוחה דחייא גמורה לפטור כרתה בלא חליצה א"כ מאמר דאיסור דחי נמי לנרה לענין שלא תאסור את זו משום אחרות ודחי כו' ופריך ואלא הא קמני בש"א אשמו עמו כו' משמע דדוחה דחייא גמורה אלף יבמה דחויא לכולהו כו' פ"י דמאמר דהיתירא דחי דחייא גמורה יבמה דלא חויא לכולהו דהיינו מאמר דאיסור לא דחי למקנתה ולא דחי ההוא מאמר וכו"מ דלר"ט לפי' הקונטרס אבל קשה דלרה דבכל דוכתי היינו שנופלת עמה מצית אחד ועוד שגמיה הספדים אלף יבמה דחויא לכולהו כו' שלא היה כתוב בספדים אלף ועוד דלמה שינה הלשון יבמה דחויא כו' ולא נקט לישנא דנקט מעיקרא מאמר דהיתירא קני דאיסורא לא קני וגראה לר"י דלרה היינו שעמה בצית אחד וה"פ לא תימא מאמר לב"ט כו' אלף נדחות בצרה לבבד שאס נתן מאמר לא' מב' יבמות שנפלו מצית אחד אע"ג דבעלת מאמר לא סגי לה בגט כרתה מיהו פטורה לגמרי בלא חליצה דכיון שהתחיל הקנין לעשות בזו אע"פ שלא נגמר קרינן ביה צית אחד הוא בזוגה ואינו בזוגה ב' בתים וטעמא דב"ט דקסרי דאהני לפטור כרתה בלא חליצה אלף דוחה הנרה ממנו שאסור לייבמה ומשייר קאת ויקר לאוסרה לשוק עד שתחלוצ ואע"ג דלענין אחרות י דחי מאמר לגמרי לפטורה לשוק כדקמני מתני' והלזו תנא משום אחרות אשה התם אחרות נפלה אחר המאמר כמו שפירשתי בסמוך וקאמר אף אן נמי תנינא שכשקדמה זיקה למאמר שאין המאמר מפקיע לגמרי דאי מפקיע לגמרי זה יעשה מאמר וידעה כו' ופריך אלף הך דקמני בש"א אשמו עמו כו' אלמא ע"י המאמר מידחי אחרות לגמרי ה"ג תדחה כרתה לגמרי ומשני יבמה דחויא לכולהו ול"ג אלף וה"פ יבמה דחויא לכולהו מיילי דיבום כגון ב' יבמות שנפלו מצית אחד שכל אחת ראויה לחלוצ ולייבם בשעת נפילה וכן הא דבש"א יקיימו דבשעת נפילה חויא כל אחת לכל מיילי דיבום מן התורה דהא חויא אף ליבום מן התורה חויא נמי למקנתו פ"י למקנת מיילי דיבמה דהיינו חליצה דכיון דבהך זיקה איחויא ליבום לא מפיק מאמר לההיא זיקה לגמרי ובעי חליצה אבל יבמה דלא איחויא לכולהו מיילי דיבום כגון ההיא דבש"א אשמו עמו שלא נראית ליבום בשעת נפילה שכבר עשה המאמר באחרות לא חויא למקנתו פ"י חליצה ואידחיא ע"י מאמר חכרתה לגמרי והשתא לא מצי לשנויי כדשני לעיל מאמר דהיתירא דחי כו' שאפי' במאמר דהיתירא קאמר דלא מפקע הזיקה לגמרי להתיר כרה לשוק (ה) הקשה ה"ר יעקב דאורליינש' מנא לן דטעמא דב"ט משום דמאמר קויה דלמא קסברי אין זיקה ומותר לבטל מנאות יבמין ונקט מאמר משום ב"ה וי"ל דלא מסתבר שיהא שום תנא מיקל לבטל כדאיא מנאות יבמין ועוד דהא אמר לעיל בש"א יקיימו לכתחלה לא ועוד הקשה דלמא טעמא דב"ט משום וזיקה ככנוסה וי"ל דלא מסתבר ליה למימר דלא נקט מאמר אלף משום ב"ה כיון שיכול לומר דלכ"ט נמי אינטריך: יעשה

עין משפט ונר מצוה

טו א מ"י פ"ו מהלכות יבום הלכה ו' סמג עשין נא טו"ע א"ה עימן קשה טפ"ו:

תוספות ישנים (המשך)
מדאורייתא הוא מדקאמר והלזו תנא משום אחרות אשה ונפקא לן מדכתיב (דברים כה ה) ולקחה לו לאשה כאשה מה אשה בשטר אף יבמה בשטר ודלא כפ"ה דפ' בגמרא עבד זה מאמר מיצעיא, ופ"ה דמאמר אינו אלף מדרבנן ולפי שפירשנו י"ל דהוי מדאורייתא וכדפשמיו לקמן דהכי קאמר השתא אחרות בעלמא דהוי קדושין מפורשים כדריא בברי' וכו' עבד זה מאמר דלא ידעינן אלף מקדושין מיצעיא: (א) ועינ' ל דלא דמי דלעיל אריז שמאנא ביבם לבד ולא צבעל ואינו נראה כעוקרת כשאיזי תתם אבל כאז שמחלמת הקטנה צבעלה ורוחין העולם שיוצאה מבעלה במיזין וידעין העולם שלא היו גשואים גשואין ולא הימה [הגדולת] אחרות אשה: (ב) והקשה אהר רבינו מתנאל דחא דלפי הך פירושא הך כרה י"ל כאשה אחרת ובהא לא איירי במתני' כי אס באחרות שפלה מתא אהר, ועוד דפי' דדוחה כרתה משום בית אי בזה בונה אטו מאמר בנות, מקרי הא אמרינן בעשרה יוחסין (קדושין עה:) הכל מודים במאמר גרושמו בקדש ולא בעל ואינו לוקח מאי טעמא דרך צנין אסרה מורה אלמא צנין מקרי בן אלף ביאה, לכן נראה לרבינו מתנאל לפרש שטרי אחרת מראש ועד סוף, מאמר אינו קונה אלף נדחות כרה לבבד כלומר דלמא מאחיו שהיא אחרות של בעלת מאמר לא צעיא חליצה אבל אהר צנין בגט וי"ט לנעימיהו דהכי מפרש בירושלמי אמר ר' אלעזר מאמר לבטל מאמר לא תסא לריכה חליצה א"ר הילא בגס ר' אלעזר מודה ב"ט שאס גירס לבטלת מאמר לריכה הימנו חליצה אלמא לב"ט לא סגי לה בגט, ואח' כיון דלא אלים כח בעלת מאמר לפטור בגט היכי אילמא לפטור כרתה מחללה י"ל דלא גרע מקדושין דעלמא דהכא נמי כתיב ולקחה זו מאמר ואס קדש אשה ואח"כ מת אחיו שזי אחרותה שפוטא דלא תנא המאורסת הכא נמי בעלת מאמר ומ"מ היא גופה לא סגי לה בגט אע"ג דאליס בעלת מאמר כקדושין דעלמא לענין שלא תסא לרה לריכה חליצה מ"מ הכא לא סגי לה בגט דביאה וגומרת זה דכתיב יבמה יבא עליה וזיקה דבהדי מאמר לא פקעה בגט לבד אי יבאל חליצה כדאידי: